

1

8

7

6

—
1

8

8

5

Andelstiden

Salling Herreders Spare- og Laanebank,

oprettet og bestyret af Landboere med det Formaal at virke i disses Interesser, har Forretningstid hver Sognedag i Bankens Hovedcon-
toir i Skive fra Kl. 10 til 12 Formiddag og
fra Kl. 1—4 Eftermiddag, samt indtil videre
i Balling hos Holger Kjarulff den første
Onsdag i hver Maaned fra Kl. 10—12 Fm.,
i Bailum Kro den første Onsdag i hver
Maaned fra Kl. 2—4 Eftermiddag,
i Grinderslev Kro den 3die Torsdag i hver
Maaned fra Kl. 10—12 Formiddag og
i Selde Kro den 3die Torsdag i hver Maa-
ned fra Kl. 2—4 Eftermiddag.
Directionen.

Den 11. juni 1876 (terminsdatoen) begyndte Salling Bank sine forretninger hos bankens administrerende direktør, S. Sørensen i Thinggade 11 (bygningen til venstre). Her havde banken kontor, indtil den i 1881 flyttede til Frederiksgade 2-4.

Fotografiet er taget ca. 1900. Fra venstre står en ukendt støberiarbejder (med piben), kæmner Grønning (med bowlerhat) og købmand Johannes Pedersen står i døren til sin butik.

Danmark

1876: Venstre får 74 mandater (ud af 102) ved Folketingsvalget, men Estrup-regeringen (Højre) fortsætter. Københavns Boldklub stiftes.

1877: Estrup-regeringen kan ikke få flertal for finansloven i Folketinget - Kong Christian den 9. (1863-1906) udsteder den første provisoriske finanslov. Socialistlerne Louis Pio og Poul Geleff udvander til USA.

1878: Venstre sprænges, og det moderate Venstre indgår forlig med Estrup-regeringen. Socialdemokratisk Forbund oprettes. L. Chr. Nielsen opfinder centrifugen. Den første telefoncentral oprettes. KFUM stiftes.

1879: Ved Folketingsvalget får Højre 35 mandater, det moderate Venstre 32 og det øvrige Venstre 35.

1880: Reformlove om Husmandskreditkasser og sparekasser. En landbrugskrise med store prisfald på landbrugets største eksportartikel, korn, medfører o. 1880 en omlægning til animalsk produktion.

1881: På ny folketingsvalg, hvor Højre går lidt tilbage. Den første elektriske buelampe. De første cykler kommer til Danmark.

1882: Venstre indleder ”visnepolitikken”, hvor Folketinget ”sylter” regeringens lovforslag. Det første andelsmejeri oprettes i Hjedding.

1883: Venstre henviser Estrup-regeringens forslag til et ”begravelsesudvalg”, hvor de får lov til at ligge. KFUK stiftes.

1884: Ved Folketingsvalget vælges 83 venstremænd, 19 højremænd, og Socialdemokratiet kommer ind i Folketinget med 2 mand. Politiken begynder at udkomme. Christiansborg brænder den 3. oktober.

1885: Regeringen hjemsender Folketinget og udsteder en ny provisorisk finanslov, der bl.a. indeholder nye udgifter til militæret. Den politiske kamp kulminerer: Venstre danner riffelforeninger, og nogle venstrefolk nægter at betale skat. Estrup udsættes for et attentat, og regeringen svarer igen med at oprette et gendarmkorps. ”Mundkurvsirkulæret” forbyder offentligt ansatte at drive ”politisk propaganda”.

Skiveegnen

Landet og landbruget dominerede. I Salling boede der 16.890, og i Fjends (den østlige del af den nuværende Skive kommune, Fjends kommune og Tårup-Kvols i Viborg kommune) boede der 7.113. Skive var fuldstændig afhængig af udviklingen på landet. Skive Købstad havde 2.059 indbyggere, der først og fremmest levede af handel og produktion for beboerne på landet.

Økonomisk prægedes udviklingen af andelsbevægelsen: De første andelsmejerier og brugsforeninger oprettedes. Jernbanen fra Skive til Glyngøre åbnedes og bandt Salling og Skive bedre sammen. Den økonomiske vækst på landet skabte basis for en række nye industrivirksomheder i Skive. Skive fik et nyt industrivarter ved hovedbanegården.

Politisk prægedes perioden af det hårde opgør mellem Højre og Venstre. Venstre fik sin egen avis, Skive Folkeblad, og de første forsamlingshuse byggedes, så landboerne fik mulighed for at samles frit. Salling Højskole i Jebjerg oprettedes af grundtvigianere og venstremænd.

Industrien kommer til Skive

Med åbningen af jernbanen mellem Langå og Struer (1863-1865) og anlæggelsen af Skive havn (1869) kom Skiveegnen i forbindelse med ”den store verden”.

I løbet af få år blev det muligt at sende og modtage gods fra hele Europa med jernbanen, og transportmulighederne til vands var lige så gode. I 1825 gik der hul på Limfjorden i vest, da Vesterhavet gennembrød Agger Tange, og fra 1861, hvor Christian den Syvendes kanal åbnede ved Løgstør, kunne større skibe sejle til Skive fra øst. Skive blev ”havnebyen midt i Jylland”.

Samtidig kom landbruget ind i en næste 40-årig fremgangsperiode, og det skabte stor efterspørgsel efter de produkter, som blev fremstillet i byerne.

De gode transportmuligheder og landbrugets efterspørgsel udgjorde startgrundlaget for de mange fabrikker, som blev anlagt i Skive fra 1880-1914. I alt 50 fabrikker blev

Omkring Hovedbanegården i Skive anlagdes i 1880'erne og 1890'erne et helt bykvarter, hvor mange nye industrivirksomheder placerede sig for at komme tæt på jernbanen. Her ses Østerbro med Jernbanehotellet til venstre og Skive Jernstøberi og Maskinfabrik og Skive Lervarefabrik (med gavlen mod gaden til højre). I forgrunden ses broen over Lilleå, og – selv om gaden ligner en jordvej, er den brolagt. Foto: C. Hadrup ca. 1910.

Bryggeriet "Thordal" blev grundlagt i 1876. Det lå yderst i Nørregade (nr. 44) ud mod Havnevej. Her ses bryggeriet i 1913, hvor det lige var blevet overtaget af mineralvandsfabrikant Erik Nielsen. Kuskene på ølvognene er fra venstre Erling Strange Nielsen, Rudolf Nielsen og fabrikant Erik Nielsen. Fru Nielsen kigger ud af vinduet på første sal. Foto: Charles Nielsen.

grundlagt i denne periode, og der blev oprettet i hundredvis af arbejdspladser i Skive. Byen fik sågar et nyt industrikvarter i området Østerbro-Brårupgade, lige ved siden af Skive Hovedbanegård.

Fabrikker er måske et lovlig flot ord. De fleste af de nye fabrikker var så små (under 10 ansatte), at man måske burde kalde dem for værksteder i stedet for.

De første fabrikker i Skive blev startet i 1850'erne. De lå oppe i byen, først og fremmest i området mellem Vestergade og Reberbanen. Her lå Skives ældste fabrik, S. Nielsens Farveri og Spinderi (Tekstilfabrik), der i 1880 anskaffede Skives første dampmaskine.

Byens første fabrikant hed Frederik Friis. Han startede bl.a. et lille jernstøberi i Frederiksgade 10 (i dag: Imerco). Jernstøberiet blev begyndelsen på Frederiksgade eller Nygade, som gaden hed for 150 år siden.

Frederik Friis grundlagde også et bryggeri i Thinggade 4. Det blev det første af en stribe små bryggerier i Skive. Bryggerierne bryggede hvidtøl, som var datidens foretrukne drikkevarer. I 1876 grundlagde A.P. Lorentzen et lille hvidtølsbryggeri i Nørregade 44. Bryggeriet blev i 1895 købt af brygger Chr. Christensen, der var gift med en datter fra gården "Thordal" i Øster Grønning. Efter fru Christensen fik bryggeriet nu navnet "Thordal". Christensen begyndte også fabrikation af mineralvand under navnet

”Krystal”. I 1913 solgte han bryggeriet til mineralvandsfabrikant Erik Nielsen, Skive, mens sodavandsfabrikationen flyttede til Brårup (Krystalgade). Bryggeriet Thordal er stadig i familien Niensens eje – det hedder i dag ”Hancock”. I 1896 anlagdes det første bajerskøl bryggeri i Skive: Skive Aktiebryggeri i Vestergade 9. Det blev en fiasko, der lukkede efter kun tre års forløb!

I 1881 opførtes den første industrivirksomhed i industrikvarteret ved banegården. Det var ”Skive ny Jernstøberi”. Jernstøberiet blev grundlagt af brødrene Anders og J. Chr. Johansen, der var udlærte som møllebygger og tømrer. De startede en lille træskofabrik i Yttrup, hvor de anskaffede en dampmaskine til driften. De havde problemer med at skaffe reservedele til deres maskiner og fandt derfor på selv at støbe dem. Anders Johansen tog til Morsø Jernstøberi, hvor han gik rundt og ”snusede”, indtil han vidste nok til at starte støberiet i Yttrup! Støberiet blev så stor en succes, at de i 1881 lovede at flytte til Skive og opføre et nyt støberi på engen ved Østerbro. Deres kapital var ikke stor, og det fortælles, at da støberiet på Østerbro var færdigt, var de omtrent fallit. Heldigvis fik de tilført penge, og da de senere indgik kompagniskab med fhv. møller Chr. Nielsen, fik støberiet tilført både penge og regnskabsmæssig kunnen. I 1897 blev støberiet omdannet til et aktieselskab: A/S Skive Jernstøberi og Maskinfabrik, med nogle af Skives største handlende som aktionærer. På dette tidspunkt var støberiet blevet til Skives største virksomhed – en position, der blev holdt indtil o. 1970, hvor Metallic overtog værdigheden. I 1898 fik fabrikken en direktør, og kort tid efter blev de første ingeniører ansat.

De nye fabrikker og den velstand, de skabte, satte gang i byggeriet i Skive. Befolkningstallet voksede stærkt, og samtidig blev næsten alle bygninger langs byens butiksgader revet ned og erstattet med nye og højere bygninger. Bykernen blev næsten totalt fornyet, og byen sprængte sine grænser. Mod nordvest opstod gader som Christiansgade, Thomsensgade og Grønnegade, mod nordøst et helt kvarter mellem Østergade og Havnevej, og mod sydøst voksede Skive ligeså stille ud mod Brårup.

De første brugsforeninger

I 1866 oprettede præsten H. Chr. Sonne ”Thisted Kjøbstads Arbejderforening”, der regnes for Danmarks første brugsforening. Ideen var at skaffe medlemmerne billige forbrugsvarer, og medlemmerne var først og fremmest arbejdsmændene (”arbejderne” i modsætning til de faglærte håndværkere). Sonne ønskede at give arbejderne ”hjælp til selvhjælp”, så der var et element af velgørenhed i hans arbejderforening.

Brugsforeningsideen nåede til Skiveegnen allerede i slutningen af 1860’erne. I Skive kom initiativet fra Borger- og Håndværkerforeningen (”den gamle”), der i 1869 fik oprettet en brugsforening i Skive. Foreningen fik det svært - byens købmænd var imod, og allerede i 1872 måtte den give op. Lidt bedre gik det i Kvols i Nordfjends, hvor man i 1870 oprettede ”Den sydlige Limfjordsegns Arbejderforening”. Foreningen eksisterede indtil 1885.

Brugsen i Lihme 1918. Foto: Niels Sørensen, Lem.

På dette tidspunkt var man på Skiveegnen i fuld gang med at oprette brugsforeninger på et andet grundlag. Det velgørende element var væk: Alle kunne melde sig ind og handle i brugs- eller indkøbsforeningen, som den nogle steder kom til at hedde. Gårdmændene var grundlaget for de nye foreninger.

Den første brugsforening af den nye type blev meget passende oprettet i 1880 på et møde i egnens første forsamlingshus i Ramsing. Formand for brugsforeningen blev lærer Primdal, der fem år senere også blev formand for egnens første andelsmejeri.

I løbet af det næste årti blev der oprettet flere brugsforeninger i Salling, først og fremmest i Ramsings nabosogne. I 1892 var der brugsforeninger i Rødding, Håsum, Lem og Lihme. I Nordsalling kom Thorum først.

I Fjends gik det lidt langsommere. Her blev den første brugsforening oprettet i Mønsted i 1893 - 5 år senere var der allerede syv.

I Skive blev brugsforeningen oprettet på initiativ af arbejderbevægelsen, først og fremmest redaktør Gerhard Nielsen, Skive Socialdemokrat, der var en ivrig fortaler for den kooperative ide. Skive og Omegns Brugsforening blev stiftet i 1905. Til at begynde med havde foreningen udsalg i Nørregade, men i 1911 flyttede den til Torvegade 18. Her lå Brugsen indtil 1967, hvor den lukkede til fordel for supermarkedet Kvikly i Asylgade.

Salling og den nordlige del af Fjends ca. 1900.

Det første Andelsmejeri

Før 1880 var det først og fremmest herregårdene, der forarbejdede mælken til smør. Bønderne fremstillede det såkaldte ”bøndersmør” til eget brug, men også til salg i små mængder til købmændene i købstæderne. I begyndelsen af 1870’erne oprettede købmændene i Skive ”Skive Smørhandel”, der opkøbte smør for at eksportere det til England.

Opfindelsen af centrifugen i 1878 skabte grundlaget for mejeridrift på landet. Mejerierne blev drevet som fællesmejerier, d.v.s. privatejede mejerier, der havde kontrakt med et antal leverandører, der forpligtede sig til at levere mælk til mejeriet.

Det første fællesmejeri blev oprettet i Lem i 1883, og i 1884 fulgte mejeriejer Esper Andersen efter i Jebjerg. I løbet af kort tid oprettedes der ni fællesmejerier i Salling og tre i Fjends. De blev grundlagt af driftige gårdmænd eller gårdmandssønner, der

Der findes ingen fotos af Skiveegnens første mejeri i Ramsing. Fotografiet her er taget i 1910 på et tidspunkt, hvor mejeriet var blevet udvidet. Foran mejeriet holder mælkekuskene, mens personalet står klar til at bære mælkejungerne ind i mejeriet.

havde været på mejeriskole. Mejeriernes inventar blev mange gange købt hos Skive Jernstøberi.

Fællesmejeriernes epoke var ovre, næsten inden den begyndte. I 1882 grundlagdes Danmarks første andelsmejeri i Hjedding ved Varde. Mejeriet blev ejet af leverandørerne, der fik betaling i forhold til mælkemængden. Det blev ledet af en bestyrelse, der ansatte en bestyrer. Bestyrelsen blev valgt på generalforsamlingen af leverandørerne, der hver havde en stemme – ”Man stemte efter hoveder, ikke efter høveder”.

Andelsmejeritanken spredte sig lynhurtigt til hele Danmark. I Salling kom 12 bønder i Ramsing først. De startede Ramsing Andelsmejeri den 15. juni 1885 – kun tre år efter mejeriet i Hjedding. Formand for andelsmejeriets bestyrelse blev lærer Primdal, Ramsing. En væsentlig del af en landsbylærers løn bestod dengang af en skolelod, hvor læreren kunne drive landbrug, så Primdal havde køer. Eksemplet i Ramsing smittede hurtigt. Ti år efter var næsten alle fællesmejerierne blevet overtaget af leverandørerne og omdannet til andelsmejerier, og der blev samtidig startet flere nye fællesmejerier. Kun ét sted på egnen fik ikke sit eget andelsmejeri: Estvad-Rønbjerg, hvor først mejeriejer Sørensen, derefter Sejer Petersen, drev fællesmejeri indtil o. 1960 (Rønbjerg Mejeri).

Skive-Glyngøre-banen

Ideen om en jernbane fra Skive til Glyngøre opstod på Mors i begyndelsen i 1870'erne. I oktober 1874 tog en række morsingboere initiativ til at anlægge banen som privatbane, finansieret af kommunerne i Salling og Mors. Den idé vakte kun beskednen interesse i Salling, især hos de kommuner, som banen ikke skulle passere igennem. Holdningen i Salling var, at banen først og fremmest ville få betydning for Nykøbing, der var bange for at stå uden for jernbanenettet. I 1875 blev banen ganske vist målt op, men derefter gik baneprojektet i stå.

I 1880 stillede folketingsmændene for Skive- og Morsøkredsene forslag i Folketinget om anlæggelse af en statsbane fra Skive til Glyngøre med tilskud fra de kommuner og amter, der ville nyde godt af banen. Forslaget blev vedtaget i 1881, og godt tre år senere - den 14. maj 1884 - åbnede banen med tre tog i hver retning.

Stationerne på banen var: Skive Holdeplads (Skive Nord), Lyby, Jebjerg, Roslev, Durup og Glyngøre. I Glyngøre var der (siden 1873) færgef forbindelse til Nykøbing, drevet af Nykøbing kommune.

Banen kom til at spille en kolossal rolle i Sallings udvikling. Langs banen opstod en række større og mindre stationsbysamfund, der kom til at ændre afgørende på forholdene i Salling. Med stationsbyerne fik landboerne et alternativ til købstaden Skive. I stationsbyerne fandtes en lang række forretninger og håndværksvirksomheder, som

Jebjerg station var en af de nye stationer langs Nordsallingbanen. Til venstre ses stationsbygningen og pakhuset, og til højre holder et par godsvogne ved læsserampen. Foto: Charles Nielsen 1912.

kunne betjene landbruget. De fleste er forsvundet i dag, men enkelte har udviklet sig til store virksomheder med mange arbejdspladser.

De første faglige organisationer

I 1841 oprettede landboere i Salling ”Salling landoeconomiske Forening”. Foreningen skulle varetage landboernes interesser først og fremmest på det økonomiske område, men også hjælpe med til at forbedre landboernes faglige viden gennem foredrag og vejledning. Foreningens årlige dyrskue var en vigtig del af foreningens arbejde: Her kunne landboerne - og byboerne! - se, hvordan de dygtigste landmænd kappedes om at fremvise deres bedste kreaturer, heste, svin m.m. Præmierne, som foreningen uddelte, var en god metode til at fremme avlsarbejdet på egnens landbrug!

Købmændene - Skives handelsstand – forsøgte også i 1841 at oprette en forening, men i modsætning til landboerne blev det ved forsøget. Foreningen fik 11 medlemmer – derudover var der to ”uorganiserede” – og faldt fra hinanden efter 4 måneder.

I 1858 forsøgte købmændene igen. ”Skive Handelsforening” forsøgte at sikre, at Skive fik en dampskibsforbindelse til Aalborg og videre til København, og i 1860’erne arbejdede foreningen aktivt for anlæggelse af en havn i Skive. Det lykkedes som bekendt i 1869.

Salling Banks senere direktør, Ths. Alstrup, startede i 1853 en købmandsbutik i Nørregade 1. I 1871 afstod han butikken til Andreas Sørensen, der byggede den nuværende bygning. Her ses købmandsbutikken ca. 1910, hvor den var blevet overtaget af Andr. Sørensens søn, Viktor (i midten ved kassen). Næsten alle varer skulle vejes af – det var en af kommissens (til højre) opgaver. Foto: C. Hadrup.

Omtrent samtidig gik også denne forening i opløsning. I 1883 forsøgte man igen, og denne gang lykkedes det at oprette en levedygtig forening. Den 12. april 1883 stiftede 20 af Skives købmænd – d.v.s. handlende – ”Skive Handelsforening” på et møde på ”Gluds Hotel” i Østergade (det senere Hotel Royal).

Udover varetagelsen af handelsstandens interesser i mange forskellige sammenhænge opstillede foreningen indtil 1906 kandidater til byrådet sammen med andre foreninger, ligesom foreningen var repræsenteret i havneudvalget.

En af de første opgaver, foreningen tog fat på, var oprettelsen af en skole for lærlingene. I oktober 1884 vedtog man at oprette en aftenskole: Tre aftener om ugen (i alt 6 timer) skulle lærlingene undervises i dansk, regning og tysk. Undervisningen var frivillig og blev betalt af købmændene. Skolen startede ca. 1. november 1884 med 15 elever, men nogle købmænd ønskede ikke at undvære deres lærlinge om aftenen (butikkerne havde åbent til kl. 22-23!), og derfor dalede elevtallet noget i de følgende år. I 1888 nedlagde foreningen ligefrem handelsskolen, da der ikke kunne samles 15 elever! I 1889 vedtog Rigsdagen en lærlingelov, som pålagde købmændene at sørge for lærlingenes uddannelse. Herefter indførtes en 3-årig aftenskole (fra 1891) med ca. 20 elever i alt. I 1908 nåede skolen op på 50 elever.

De første forsamlingshuse

Forsamlingshusene blev opført af de samme kredse, som stod bag de grundtvigianske højskoler og skytte- og gymnastikforeningerne.

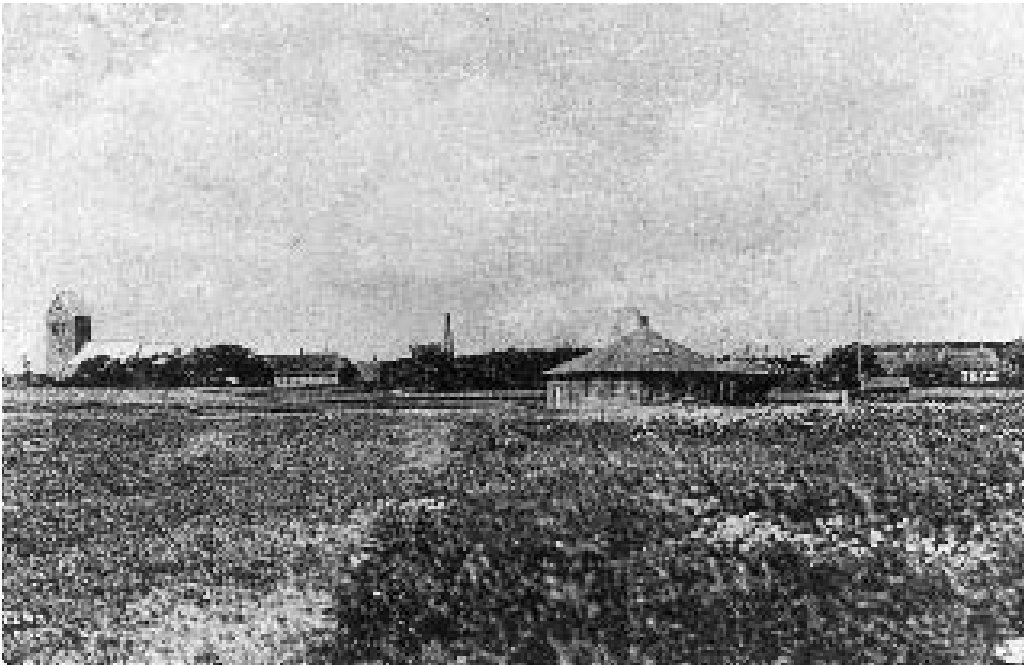
Inspirationen til forsamlingshusene på Skiveegnen kom fra Mors, hvor der i 1876 blev opført et otte-kantet forsamlingshus i tilknytning til Galtrup Højskole. Der var tæt forbindelse mellem grundtvigianerne på Mors og i Vestsalling, så det var meget naturligt, at Sallingboerne skelede til Mors, da man gik i gang med at bygge forsamlingshus i Vestsalling.

I 1879 opførtes egnens første forsamlingshus i Ramsing. I 1881 fik Nørresalling sit forsamlingshus i Jebjerg på pastor Niels Kr. Gluds initiativ, og i 1883 opførtes et forsamlingshus for Nordfjends i Ørum. I 1884 fik Vestfjends forsamlingshus i Fly, og i 1889 blev forsamlingshuset i Kvolts opført.

Bortset fra forsamlingshuset i Jebjerg var de alle sammen ottekantede som forbilledet i Galtrup. Forsamlingshusene blev bygget på de steder, hvor grundtvigianismen og skyttebevægelsen havde slået rødder i 1860'erne og 1870'erne.

Det var store forsamlingshuse, tænkt som samlingssted for en hel egn. Sogneforsamlingshusene hører 1890'erne til.

Det økonomiske grundlag for husene var aktier, tegnet blandt områdets beboere. Husene var meget spartanske: Om forsamlingshuset i Ramsing fortælles, at det anvendte mur- og tømmerværk var meget klejnt, og taget var tækket med tagpap, der ikke altid kunne holde vandet ude. Indvendig havde man også sparet, hvor man kunne: ”Sæderne var smalle bænke eller skamler uden rygstød. På væggen mod vest, hvor en mindre dør

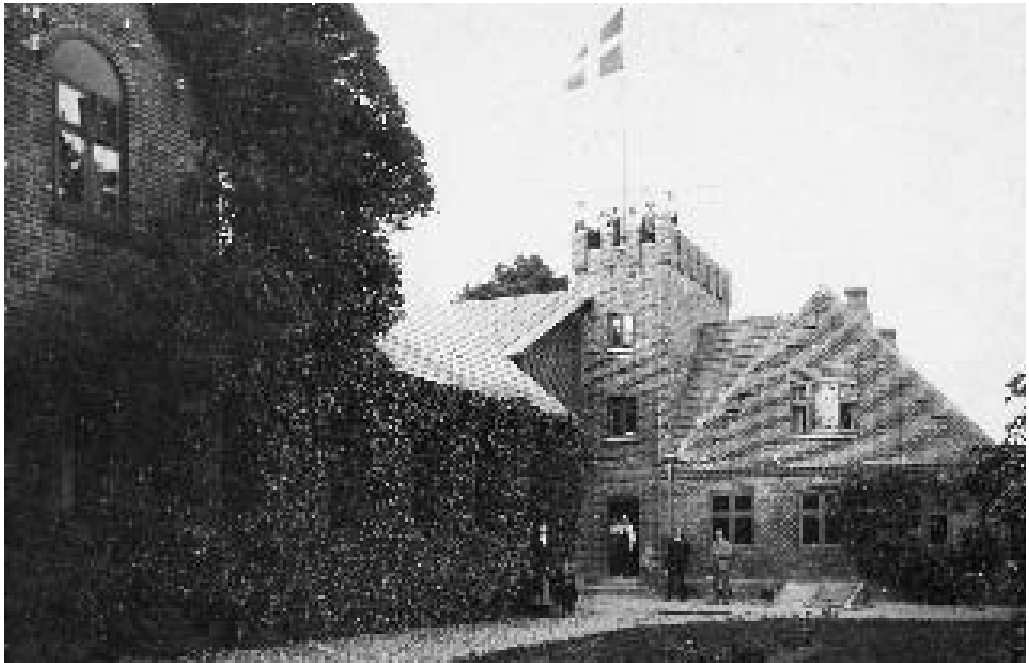

Ramsing spillede en central rolle i andelsbevægelsens pionerår. Her finder man egnens første forsamlingshus, brugsforening og andelsmejeri. På billedet ses fra venstre kirken, skolen (hvor lærer K. Primdal, der var hovedmand bag andelsforeningerne, boede), mejeriets skorsten og det ottekantede forsamlingshus (nedrevet i 1935).

dannede reserveudgang, var der over denne anbragt et par Dannebrogflag og det danske våbenskjold.

Denne dekoration dannede baggrund for talerstolen. Ellers bestod udsmykningen i tre vandrette farvestreger, som, i skulderhøjde omtrent, var trukne salen rundt, buende op over de rundbuede vinduer. Stregerne var i rødt, gult og blå, sammen med væggen hvidt skulle de vel symbolisere det skandinaviske sprog- og åndsfællesskab". (Skive Folkeblad 1.3.1935).

Trods de meget beskedne forhold fik forsamlingshusene kolossal betydning for det folkelige liv i sognene. Derfor kaldte en modstander af grundtvigianismen da også forsamlingshuset i Ramsing for "disse hersens grundtvigianeres forbedringshus". Det var ikke helt forkert: Forsamlingshusene slog nemlig bondeungdommens traditionelle fritidsliv i stykker. Hidtil havde de unge, der gerne ville more sig lidt på deres fridage, været henvist til at tilbringe dem på kro eller til "liegstow" på gårdene, men nu kunne de i stedet komme til foredrag eller gymnastik i forsamlingshuset. Og "liegstow"en blev afløst af skytte- og gymnastikballer under behørigt opsyn af skytte- og gymnastikforeningens bestyrelse.

Salling Højskole startede i 1884 i bygningen til venstre, som stadig eksisterer (i dag kontor for Salling Ungdomsskole), men efterhånden blev højskolen udbygget. Fotografiet viser højskolen ca. 1910.

Salling Højskole

I 1884 fik Skiveegnen sin højskole nummer to.

Den første højskole blev oprettet i 1851 af Skivekredsens folketingsmand, gårdejer Bertel Nørgaard, på hans gård i Krejbjerg. Højskolen flyttede i 1855 til Oddense, hvor skolebygningen stadig kan ses – selvfølgelig på Højskolevej.

Oddense Højskole var mere en landbrugsskole end en højskole i traditionel forstand, og i begyndelsen af 1870'erne kom det til et opgør om skolen med politiske undertoner. En kreds af venstrefolk med grundtvigianernes førstemand i Salling, pastor Niels Krestjan Glud, Jebjerg, i spidsen, led nederlag og trak sig ud af højskolen i Oddense.

I 1884 lykkedes det så på initiativ af pastor Glud at oprette Salling Højskole i Jebjerg med Axel Axelsen som forstander. Højskolen havde fra starten god søgning. På karleholdet i vinteren 1885 var der 55 elever, og der var også pænt besat på pigeholdet om sommeren.

Salling Højskole var en højskole for lokalområdet. Eleverne kom fra Salling, Fjends, Mors og andre nærvedliggende områder. Derfor fik undervisningen på skolen hurtigt betydning for Skiveegnen. Eleverne vendte tilbage til deres hjemegn, hvor mange af dem kom til at spille en stor rolle i foreningsarbejdet, hvad enten det drejede sig om politik, andelsbevægelse, kultur eller idræt.

Venstre og Højre

Kong Christian den 9.'s udnævnelse af Jacob Scavenius Estrup til konseilspræsident (statsminister) i 1875 skærpede modsætningerne mellem Venstre, der havde flertallet i Folketinget (det ene af Rigsdagens to kamre) og Højre, der havde flertallet i Landstinget og regeringsmagten.

Venstre forsøgte at vælte Estrup-regeringen ved at nægte at vedtage finansloven, men Estrup svarede igen ved at udstede de såkaldte midlertidige ”provisoriske” finanslove.

I Skivekredsen (Skive og Salling) medførte den hårde politiske magtkamp, at de to partiers vælgere oprettede hver sin politiske vælgerforening, henholdsvis Salling Venstre-vælgerforening og Højrevælgerforeningen. Vælgerforeningerne i Skivekredsen blev begge stiftet i 1883, men de optog kun medlemmer, der havde valgret (d.v.s mænd over 30).

I 1885, hvor den politiske kamp kulminerede bl.a. med oprettelse af det forhadte ”gendarm-korps”, søgte begge partier at mobilisere alle sympatisører. Til det formål oprettede de henholdsvis ”Den konservative klub for Skive og Omegn” (Højre) og ”Skive liberale Forening” (Venstre), hvor ikke-vælgere også kunne blive medlemmer. De to

”Estrups gendarmmer” var ikke populære i alle kredse, da de blev sat ind i 1885, men for nogle gendarmmer blev tiden i gendarmkorpset begyndelsen til en mangeårig karriere i politiet, hvor de endte som respekterede politibetjente. Det gjaldt f.eks. P.P. Markussen (siddende til højre), der kom som gendarm til Skive og siden blev ansat som betjent og arrestforvarer i Skive.

De øvrige politifolk er stående fra venstre: Aug. Petersen, Søren Christensen, Jørgensen og landbetjent Hansen, Roslev.

Siddende fra venstre: Andersen, Hillertz og Aug. Carlsen. Bortset fra Hansen var betjentene ansat af Skive kommune, der stod for politivæsenet.

foreninger kæmpede om befolkningens gunst ved alle midler, også fester. Et komisk højdepunkt kom, da de to foreninger kastede sig ud i en kamp på ”grisehoveder”, d.v.s. uddeling af vinterhjælp til de fattige.

Højreklubben blev hurtigt efterfulgt af flere klubber i Salling og Fjends, mens Venstre nøjedes med Skive liberale Forening, men deres levetid blev kort. I slutningen af 1880’erne, hvor begge partier var ved at blive modne til det store politiske forlig (der kom i 1894), sov såvel de konservative klubber som den liberale forening ligeså stille ind.

Skive Folkeblad

I 1857 fik Skive telegraf, og dermed var en væsentlig del af grundlaget for udgivelse af en avis i Skive skabt. Avisen kom da også den 10. maj året efter. Den lille ”Skive Avis” var på fire sider og udkom tre gange om ugen. Den blev udgivet af bogtrykker L. Jensen, Skive Bogtrykkeri. Avisen var en såkaldt ”bogtrykker-avis”, der først og fremmest bestod af udpluk fra andre aviser og annoncer. Lokalt nyt var der ikke meget af, men avisen optog gerne læserbreve, f.eks. i forbindelse med de politiske valg.

Skive Avis var indtil midten af 1870’erne upolitisk, men det hårde politiske opgør mellem Venstre og Højre tvang avisen til at vælge side, og det blev den højre. Valget af Højre skyldtes nok ikke mindst, at avisens vigtigste annoncører tilhørte håndværker- og handelsstanden i Skive, som næsten udelukkende stemte Højre!

Avisens højre-sving så Venstrefolkene ikke på med blide øjne. De ønskede deres egen

Skive 1875. Efter Trap: Danmark, 2. udgave.

I 1882 fik Skive Folkeblad kontor og trykkeri hos købmand Jens Just i Frederiksgade 7. I 1885 opførte bogtrykker Mar. Jensen en bladbygning i Frederiksgade 11 (der anes yderst til højre). Foto fra 1904.

avis, og det lykkedes dem at få Morsø Folkeblad til at udgive en ”aflægger”, d.v.s. en avis, der dels tryktes i Nykøbing, dels i Skive. Den nye Venstre-avis fik navnet ”Skive Folkeblad”, og den udkom første gang den 2. oktober 1880. Allerede efter to år var Folkebladet blevet så stort, at det kunne udkomme som selvstændig avis. Fra 1882 blev udgivelsen overtaget af bogtrykker Mar. Jensen, Skive, der i løbet af 10 år fik Folkebladet gjort til Skiveegnens dominerende blad. I 1885 byggede han sit første bladhus i Frederiksgade 11, og allerede 11 år senere et nyt og større i Nørregade 22.

Skive Avis kunne slet ikke følge med Folkebladet. I de politiske kampår i 1880’erne blev Avisen understøttet økonomisk af Højres landsorganisation, men den støtte forsvandt igen, og Avisen måtte prøve at klare sig selv. Det gik, så længe L. Jensen udgav Avisen, men efter hans død i 1894 kom den i alvorlige vanskeligheder, og i 1896 blev Skive Avis ”aflægger” af Højres avis i Aalborg.

Børneasylet 1882

Indtil 1960’erne var det enhver mands stolthed selv at kunne forsørge sin familie, så konen ikke behøvede at arbejde. Men en ting var mændenes drømme - noget andet den

Et kig inden for på Norgaards Børneasyl ca. 1905. Asylmoder, frk. Knees, står til højre med et barn på armen sammen med sin medhjælper. På væggen hænger apoteker Norgaard og hustru. Foto: C. Hadrup.

hårde økonomiske virkelighed. En del mænd kunne ikke selv tjene penge nok, og ugifte kvinder (uden og med børn) og enker måtte ud på arbejdsmarkedet. Det gav pasningsproblemer, som ikke altid kunne klares med naboers og familiens hjælp.

Børnepasningen var indtil 1970'erne ikke en kommunal opgave. Den blev overladt til det private initiativ, mens kommunen indskrænkede sig til at give gratis byggegrund og yde tilskud til driften.

Skives første børnehave blev skænket af apoteker G. Norgaard og hustru i 1882, og de to næste blev oprettet af Børnehjælpsdagskomiteen i 1956 (Norgårdsvej) og 1967 (Gammelgårdsvej). Indtil kvinderne kom ud på arbejdsmarkedet kunne man altså klare sig med en børnehave i Skive (samt nogle mindre "børnehaver" i private hjem)!

Apoteker Norgaards Børneasyl (eller Børnehjem, som der stod over børnehavens flotte indgangsparti) blev styret "i kristen ånd og i den danske, evangelisk-lutherske kirkes tjeneste" af en plejemoder, der i begyndelsen stort set også var den eneste ansatte. Der var 40-50 børn i alderen 2-7 år i børnehaven. "Børnene tilbringer deres tid dagen igennem med læsning, leg og forskelligt arbejde, således f.eks. pille klude, der senere laves i klæder til uddeling mellem børnene." Fra jul til påske fik børnene gratis midt-dagsmad, finansieret ved en indsamling. Til jul samlede nogle af byens fruer ind, så bør-

Skive sygehus, set fra Resenvej ca. 1910.

nene kunne få en julegave, og ”når en af byens borgere har familiefest, er det temmelig almindeligt, at de husker på børnene her og giver dem chokolade. Ved en sådan lejlighed bliver der ofte lidt penge til overs, og for dem køber vi mælk en lille tid.”

Skive Sygehus flytter til Resenvej

I 1854 opførte Skive kommune og Viborg Amt et fælles ”amts- og bysygehus” i Sønderbyen (hvor Shell’s benzinstation ligger i dag). Sygehuset var først og fremmest beregnet til at behandle fattige, der havde udsigt til at blive raske igen. De velhavende blev behandlet i deres hjem, og de dødeligt syge fattige så kommunerne ingen grund til at ofre penge på.

Tiden løb hurtigt fra sygehuset i Sønderbyen: Det var for lille og lå ikke godt på baken ved engene langs Skive Å.

Fra 1885-1888 opførtes derfor et nyt amts- og bysygehus ved Resenvej i det daværende Skive landsogn. Det nye sygehus bestod af tre fløje. Østfløjen mod Resenvej var en selvstændig bygning, beregnet for folk med smitsomme sygdomme. Sydfløjen var hovedfløjen, som var sammenbygget med vestfløjen mod sygehushaven. Sygehuset

havde plads til ca. 100 patienter foruden lejligheder og værelser til sygehusets personale, der - bortset fra overlægen - skulle bo på sygehuset. Personalet bestod af en overlæge, et par reservelæger, sygeplejersker, sygehjælper, portører, køkken- og rengøringspersonale m.m.

Skive Theater

I 1882 fik Skive sin første rigtige teatersal. Før den tid blev der spillet teater i Gæstgivergården – det senere Hotel Royal – på hjørnet af Østergade og Torvegade. Her var der opstillet en primitiv scene på bukke, når der skulle spilles teater. Kulisser og dekorationer var der næsten ikke plads til.

Det nye teater var noget helt andet. Den første forestilling i ”Skive ny Theater” i Den nye Borger- og Håndværkerforenings nyopførte bygning i Frederiksgade blev opført den 25. marts 1882, hvor Aarhus Theaterpersonale opførte Th. Overskous lystspil i 5 akter: ”Pak!”. Her var der rigelig plads, for teatersalen kunne rumme op mod 550 tilskuere.

Den nye Borger- og Håndværkerforening investerede i efteråret 1881 36.000 kr. i grund og bygninger for at skaffe sig passende lokaler. Foreningens medlemmer var blandt Skives mest velhavende, så der var ikke de store problemer med at tegne den aktiekapital på 12.000 kr., der var nødvendig for at opføre bygningen. Foreningen fik

Teatersalen pyntet til bazar ca. 1905. På dette tidspunkt blev salen oplyst med gaslamper. Foto: C. Hadrup.

lokaler i forbygningen, hvor der også var restauration og hotel. I bagbygningen indrettedes en stor festsal, som blev indviet ved en fest for foreningens medlemmer nytårsaften 1882. Det var her, man den 25. marts 1882 havde premiere i ”Skive ny Theater”.

Salen blev benyttet af Den nye Borger- og Håndværkerforening til foreningens egne arrangementer, til arrangementer med adgang for alle og til udlejning til andre arrangører. Den nye Borger- og Håndværkerforening afholdt f.eks. nytårsfest, fastelavnssfest, karneval, bal og juletræ for medlemmerne. Foreningen arrangerede også teateraftener, koncerter, foredrag og senere filmforevisninger for medlemmerne. Men størst betydning har teatersalen haft ved gennem 120 år at rumme et overflødigshorn af arrangementer med offentlig adgang. Man kan næppe nævne den type arrangement, som ikke på et eller andet tidspunkt er blevet afholdt i Skive Theater. Vigtigst har altid været teaterforestillingerne. I salens første årtier udlejedes den til omrejsende teaterselskaber, der spillede ”på døren” - for egen regning. Selskaberne spillede en lille uges tid, ofte med flere stykker på repertoiret. Antallet af forestillinger afhang af interessen - var der mange tilskuere, ”forlængede” man, var der for få, lavede man ”landboforestillinger” med specielt lave priser eller tilbud om en gratis billet i tilgift pr. billet, publikum købte, eller også rejste man videre, måske efterladende en stribe ubetalte regninger.

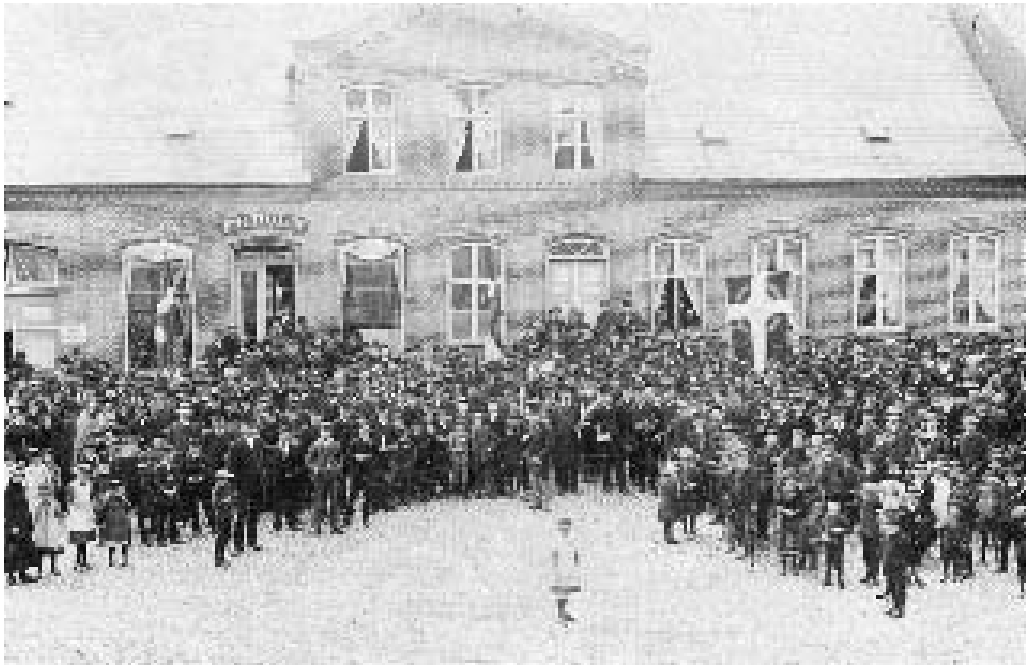
Skive får to pengeinstitutter i 1857

Året 1857 er et centralt år i Skiveegnens pengehistorie. I løbet af 1857 fik byen ikke mindre end to pengeinstitutter: en sparekasse og en bank.

Siden 1848 havde ”Viborg Byes og Omegns Sparekasse” holdt ”kontor” på Skive Gjæstgivergaard i Østergade (Det senere Hotel Royal) ved juni og december termin, og fra 1855 var der også åbent i begyndelsen af april og oktober.

I marts 1857 kunne man så læse i en annonce i ”Viborg Stiftstidende”, at tre Skiveborgere samt ejeren af Jungetgård er ”sammmentrædt og have oprettet en privat sparekasse i Skive. Vi modtage indskud til forrentning med 5½ % p.a. på længere eller kortere tid, og indestå, én for alle og alle for én, for de deponerede eller indskydende capitaler.” De fire stiftere stod som garantier for indlånene og delte det eventuelle overskud mellem sig. Sparekassen diskonterede veksler, ”men ufravigelig fordres tre gode navne på dokumenterne”, den lånte penge ud ”mod håndfæet pant i pengeeffekter”, og mod prioritet ydede man lån i fast ejendom. Små udlån i kort tid kunne fås mod selvskyldnerkaution.

Den private sparekasse – ”Spare- og Laanekassen for Skive Kjøbstad og Omegn” - åbnede den 27. marts 1857 hos landmåler Erichsen (en af de fire stiftere) i Thinggade (nuværende Thinggade 14-16). I 1872 flyttede sparekassen over gaden til Thinggade 19, hvor enken efter en anden af sparekassens stiftere, particulier J. Ring Petersen, stod for den daglige ledelse. I 1883 flyttede sparekassen til den nuværende adresse i Adelgade, hvor sparekassen fik lokale i porten mod nr. 10.

I 1883 flyttede Skive Sparekasse til Torvet hos manufakturhandler og sparekassedirektør P.G. Holm. Til at begynde med fik sparekassen kontor i porten til venstre ved skiltet.

Fotografiet er taget under en totalafholdsfest midt i 1880'erne. Afholdsforeningerne er mødt med fane for at marchere til festpladsen i Liselund, hvor selve festen skal foregå. Manufakturhandler Holm og gæster ser på i det åbne vindue.

I 1880 vedtoges den første lov om sparekasser. Den medførte, at sparekassen i Skive overgik til at være en selvejende institution. Ved samme lejlighed fik sparekassen navnet "Skive Sparekasse".

Måned efter stiftelsen af Skive Sparekasse indbød 40 af egnens kendte mænd, bl.a. Salling Banks senere direktør Ths. Alstrup til et møde i Skive den 28. april 1857 om oprettelse af en bank i Skive. Her nedsatte man et udvalg, der skulle arbejde for banksagen. I løbet af få måneder tegnede man en aktiekapital på 107.500 rigsdaler. Den største aktionær var generalkonsul H. Pontoppidan, Hamburg, der tegnede sig for de 15.000 rigsdaler.

Pontoppidans firma fungerede i 1850'erne som "bank" for Jylland og havde derfor stor interesse i at knytte de nye jyske banker til sig. Mindre pengesummer blev anbragt mere lokalt, f. eks. var det almindeligt, at velhavende landboere anbragte deres sparepenge hos en af byens større og solide købmænd, som de havde tillid til. På denne måde fik købmændene en stor driftskapital og dermed mulighed for at gøre forretninger, så de kunne forrente landboernes penge.

Den 25. juli 1857 kunne stifterne vedtage oprettelsen af "Diskonto-, Laane- og Sparebanken for Skive og Omegn" – eller Skive Bank, som den hurtigt kom til at hedde i

daglig tale. Banken åbnede den 2. januar 1858 i lokaler hos prokurator (d.v.s. sagfører) Munksgaard på Torvet. I begyndelsen af 1880'erne flyttede banken til Østergade 2.

Banken lagde forsigtigt ud. Den diskonterede kun vekslers med tre navne, man gav kun lån mod god sikkerhed, og aktionærerne kunne ikke låne på deres aktier i banken. Til at begynde med var banken kun åben en dag om ugen, og hvis åbningsdagen faldt på en markedsdag, holdt banken lukket – selv om man skulle forvente, at de mange landboere, der var i byen en markedsdag, netop havde brug for en bank! Men hvervet som direktør var ulønnet, så de Skive-købmænd, der udgjorde direktionen, ville nok hellere være hjemme og passe deres egen forretning. Ved starten havde banken fem direktører, i 1867 gik man ned på fire, og fra 1877 nøjedes man med to. Til gengæld blev de to direktører ”professionelle” – de måtte ikke længere drive selvstændig forretning ved siden af.

Landsparekasserne

Egnens første landsparekasse blev oprettet på Fur i 1873. ”Fur Ø's Spare- og Laanekasse” blev oprettet af 26 gårdejere, håndværkere og købmænd.

I 1875 oprettedes Jebjerg-Lyby Sparekasse på initiativ af den allestedsnærværende pastor Niels Kr. Glud, der blev formand for bestyrelsen.

I Rødding og Omegns Spare- og Laanekasse (oprettet 1884) blev læreren i Rødding, Kr. Nielsen, formand. Denne sparekasses formål var at ”give Rødding og Omegns beboere – særlig tjenestefolk og mindre formuende – let adgang til at opspare småsum-

Flere af egnens landsparekasser havde kontor sammen brugsen eller mejeriet. Det gælder også Rødding Sparekasse, der havde kontor i Rødding Brugsforenings bygning fra 1907 til 1925. Foto ca. 1907.

mer og til at erholde mindre lån i kortere tid." Fra 1886 fik sparekassen lokale hos brugsforeningen.

I Lem-Vejby tog brugsforeningen i 1888 initiativ til oprettelsen af en sparekasse. Man gik sammen med Lihme og oprettede en fælles sparekasse for de to sognekommuner. Også her blev en lærer formand: lærer Nørgaard, Nr. Lem skole. Planen var at bruge skolestuen til sparekasselokale, og derfor skrev lærer Nørgaard et udkast til ansøgning til skolemyndighederne: "Det har været vor grundtanke ved oprettelsen af Spare- og lånekassen at være en støtte til den, der ved ærligt arbejde, orden og sparsommelighed vil hjælpe sig selv. Vi håber tillige at modarbejde det for landbruget skadelige vekselrytteri, men fremfor alt ungdommens skadelige slikkerisyge, der lægger spiren til senere udskejelser, og den øvrige voksne ungdoms hang til kortspil, der efter vort skøn let udarter." Ansøgningen blev ændret noget i bestyrelsen, inden den blev sendt, men tonen i brevet viser den filantropiske (velgørende) ide, som var mange sparekassers grundlag. Ansøgningen blev afslået, og sparekassen endte i stedet i et lokale på Brodal Andelsmejeri.

I 1892 var der udover de nævnte også sparekasser i følgende sogne: Selde-Åsted, Jungget-Thorum, Roslev-Rybjerg, Thise og Vridsted-Fly.

Salling Bank 1876-1885

Indbydelse

til

Actietegning i Salling Herreders Spare- og Laanebank.

Ved et i Bostrup Kro den 20de d. M. afholdt Møde af Landboere blev nævnte Bank, hvis Formaal er at virke i Landboernes Interesser, stiftet med en Grundcapital af 100,000 Kroner, hvoraf Størstedelen allerede underhaanden er tegnet; men da vi tør formode, at endnu Mange, navnlig blandt Landboerne, kunne ønske som Actionairer at blive Deeltagere i Banken og derved erholde Indflydelse paa dens Bestyrelse og Virksomhed, udbydes hermed Resubeløbet af Actiecapitalen til Tegning i **Contantactier** og **Indskudsactier**, hver Actie paa **200 Kroner**, og saaledes at Contantactierne indbetales med **20 p. C.** ved Tegningen og derefter med **20 p. C.** i hver af de fire nærmest paafølgende fjerdingaarlige Terminer, medens Indskudsactier indbetales med **10 p. C.** ved Tegningen og derefter med mindst **10 p. C.** i hvert paafølgende Aar. — Actietegninger modtages i Bankens Hovedcontoir i Skive og hos undertegnede Bankraadsmedlemmer.

Salling Herreders Spare- og Laanebank, den 27de Mai 1876.

Jørgensen, Seget	Feppe Boel, Lyby	Jens Jensen, Hegelund.	Esper Mikkelsen, Grønning.	Lars Laurfen, Dølby.
N. Ladefoged, Ejlløse Namling.	Anders Chr. Jensen, St. Ryberggaard.	Poul Dahlgaard, Højhaage.		
Jens Dlesen Henriksen, Sjindborg.	H. L. Møller, Grindersløvskøster.	Christen Christensen, Kreiberg.	J. P. Esperfen, Gjerberggaard.	

Salling Banks bankråd indbyder til aktietegning i Skive Avis den 29. maj 1876.

Grundlæggelsen af Salling Bank

I 1880 fandtes der 40 banker i provinsen. Heraf havde Skive to!

Det kunne kun lade sig gøre, fordi Skiveegnen på dette tidspunkt var præget af en dynamik, som gav plads til begge banker: "Bybanken" Skive Bank" og "landbanken" Salling Bank".

Den 22. maj 1876 kunne Skive Avis fortælle læserne: "Oprettelsen af spare- og lånebanker må betragtes som udtryk for tilstedeværelsen af almindelig velstand i forbindelse med oplysning. Det glæder os derfor at meddele vore læsere, at der her i Salling foruden de tidligere oprettede sparekasser på Fur og i Jebjerg-Lyby sogne i denne tid arbejdes på oprettelsen af lignende sognesparekasser i andre kommuner, nemlig Junget-Thorum, Selde-Åsted og Roslev-Rybjerg samt Thise sogne, og at der ved et møde sidstafvige løverdag i Bostrup Kro af landboere blev stiftet et nyt større pengeinstitut med hjemsted i Skive under navn af "Salling Herreders Spare- og Laanebank" med en aktiekapital af 100.000 kr., hvoraf over halvdelen er tegnet.

Bankens formål er efter de vedtagne statutter at virke i landboernes interesser dels i

Salling Herreders Spare- og Laanebank

begynder sin Virksomhed til forstkommende 11te Juni Termin med almindelige Bankforretninger og Modtagelsen af Sparekassens Indskud til almindelig Rente, dog saaledes at saavel større som mindre Summer, der kunne blive indstaaende i længere Tid, kunne vente høiere Rente.

Forretningsstiden vil blive hver Søndag fra Kl. 10 til 12 om Formiddagen og fra Kl. 1 til 4 om Eftermiddagen i Bankens Contoir hos Undertegnede.

Salling Herreders Spare- og Laanebank i Skive, den 29de Mai 1876.

S. Sørensen,
adm. Directeur.

Så åbner Salling Bank! Annonce i Skive Avis den 29. maj 1876.

forbindelse med sognespareforeningerne, dels ved oprettelse af særlige afdelinger forskellige steder i Salling; dens virksomhed ventes at tage sin begyndelse i juni termin d. å.

Banken bestyres af et bankråd på 12 medlemmer, udelukkende landboere, og en direktion på 3 medlemmer. Som direktører udnævntes proprietær Ingwersen til Hegnet og exam. juris S. Sørensen, denne til administrerende direktør”.

Sammensætningen af bankrådet, der blev valgt ved det stiftende møde på Bostrup Kro den 20. maj 1876, kan give et indtryk af den kreds, der stod bag den nye bank: Ingwersen, Hegnet, Jeppe Boel, Lyby, Jens Jensen, Hegelund, Esper Mikkelsen, Grønning, Lars Laursen, Dølby, N. Ladefoged, Lille Ramsing, Anders Chr. Jensen, Rybjerggaard, Poul Dahlgaard, Hesthave, Jens Olesen Henriksen, Hindborg, H.T. Møller, Grinderslevkloster, Christen Christensen, Krejbjerg, og J.P. Espersen, Gjerbjerggård. Blandt medlemmerne finder man to af ejerne af egnens herregårde og flere proprietærer. Det var det ”store hartkorn” i Salling, der stod bag bankens oprettelse.

I vedtægternes par. 11 bestemtes det, at ingen aktionær kunne have mere end én stemme. Det var andelsbevægelsens grundide, der her kommer til udtryk – 6 år før oprettelsen af Danmarks første andelsmejeri!

I samme paragraf bestemtes det, for at fastholde bankens grundlag, at kun landboere kunne stemme i spørgsmål om vedtægtsændringer. Senere på året vedtog bestyrelsen, at så længe bankens kapital kunne udlånes til landboere, kunne ingen bybo opnå lån, og ved lån mod kaution skulle mindst en kautionist være landbo. Det blev også vedtaget, af Landmandsbanken i København skulle fungere som hovedbank for Salling Bank.

Til formand valgtes proprietær Ingwersen, Hegnet, og som direktører sagfører S. Sørensen (administrerende), Hans Pedersen, Thorum og Chr. Knudsen, Bajlum.

Banken fik hovedkontor hos S. Sørensen i Thinggade 11 og filialer i Selde, Grinderslev, Bajlum og Balling, hvor der var åbent en gang om måneden. Erfaringerne med filialerne var dårlige, og derfor blev de nedlagt ved årets udgang.

Thomas Alstrup, direktør for Salling Bank fra 1881 til 1912. Alstrup var oprindelig købmand i Nørregade 1 og blev siden kæmner og forligsmægler i Skive ved siden af jobbet som bankdirektør.

Bankens første år 1876-1881

Den 11. juni 1876 – juni termin – åbnede hovedkontoret i Skive. Organist Mikkel Hansen, Skive, blev ansat som bogholder.

I slutningen af 1870'erne kom landbruget ind i en nedgangsperiode, og det kneb med at få renter og afdrag fra lånerne. Afdragene på de tegnede aktier kom heller ikke altid godvilligt. I enkelte tilfælde måtte banken acceptere en nedsættelse af renterne. Samtidig fik banken flere udgifter, bl.a. til husleje hos S. Sørensen, der havde ladet banken have kontor gratis hos sig det første år. Alligevel kunne banken udbetalte udbytte på 5-6 % af den indbetalte aktiekapital til aktionærene.

I 1878 nedlagde Hans Pedersen sin direktørpost p.g.a. sygdom. Han blev efterfulgt af Jeppe Boel, Lyby. Chr. Knudsen fratrådte sin direktørpost i 1881, hvorefter bogholder Mikkel Hansen blev udnævnt til direktør. Samtidig bestemtes det, at Sørensen og

Hansen skulle dele de 10 % af bankens bruttoomsætning, der på dette tidspunkt udgjorde direktionens løn. Jeppe Boel fik ingen løn, kun æren!

Kort tid efter opsagde S. Sørensen sin stilling som direktør med den begrundelse, af han ville flytte til sin ejendom Ravnstrup Mølle. Ny direktør blev købmand og kæmner Thomas Alstrup fra den 1. november 1881.

Thomas Alstrup som direktør 1881-1912

Thomas Alstrup blev født den 24. januar 1828 i Viborg. Som to-årig flyttede han efter sin mors død til Skive hos sin onkel, købmand Andreas Essemann. Her blev han udlært som købmand. I 1848 meldte han sig til krigen i Slesvig-Holsten. Den 1. april 1853 åbnede han en købmandsforretning i Nørregade 1. Forretningen blev bortforpagtet i 1871, hvor han overtog stillingen som kæmner i Skive. Ved udnævnelsen til kæmner udtrådte han af byrådet, hvor han havde siddet i 14 år. Midt i 1880'erne genoptog han købmandsvirksomheden i kompagniskab med Frederik Kielgast. I 1891 var opgaverne som direktør vokset meget, at han måtte overdrage sin andel af købmandsforretningen til sin kompagnon.

Alstrup var desuden brandinspektør, forligsmægler, branddirektør og formand for hjælpekassen! Han blev udnævnt til kancelliråd i 1892 og Ridder af Dannebrog i 1906. Han døde den 9. april 1912.

Ved sin tiltræden stillede Alstrup en garanti på 20.000 kr. til dækning af evt. tab for banken ved hans dispositioner. Han tilbød også banken lokaler i sin ejendom i Frederiksgade 2-4. Her kunne banken åbne sit nye kontor den 21. november 1881.

Til gengæld fik han gennemført, at han som administrerende direktør skulle have 2/3 af direktionens honorar, mens Mikkel Hansen fremover måtte nøjes med en 1/3. Det brød han sig ikke om! – så han opsagde sin stilling. Banken gik tilbage til ordningen fra 1876, og Chr. Knudsen, Bajlum, blev på ny direktør. Han og Jeppe Boel fik 6 kr. pr. dag, de mødte i banken, mens Alstrup nu fik tildelt de 10% af bruttoindtægten, som udgjorde direktionshonoraret. Dog med den klausul, at 1/3 af de 10% skulle bruges til at dække et eventuelt tab på et vekselengagement med bankens tidligere direktør, S. Sørensen. Her var der udsigt til et tab på 6.000 kr. Udover dette skulle Alstrup aflønne bogholderen.

Alstrup tog fat på at skaffe banken flere indtægter. Han fik straks indført, at indehavere af en kassekredit fremover skulle betale 1% i årlig provision. Han fik også gennemført, at de beløb, der manglede at blive indbetalt på aktierne, skulle ske til kurs 105, hvoraf de 5 kr. skulle indbetales til reservefonden. Takket være hans indsats kunne banken i 1883-84 udbetale 8% til aktionærerne.